

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Evli Çiftlerin Kişilik Profillerinin Karşılaştırılması-I: 360° Değerlendirme TekniğiArkun TATAR¹, Hüdanur ÖZDEMİR², Sami ÇAMKERTEN³

Özet: Kişilik özellikleri, eşler arası uyumu belirleyen önemli faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, kişilik ölçeklerinin, eşler arası uyumu ölçmeye yönelik alternatif bir araç olarak kullanılıp kullanılmayacağı değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Beş Faktör Kişilik Modeli'ne dayalı bir ölçme aracı olan Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE), 360 derece değerlendirme tekniği kullanılarak bir yıldan uzun süreyle evli olan ve birlikte yaşayan çiftlere uygulanmıştır. Bu yolla, eşlerin kendilerini ve birbirlerini değerlendirmeleri sonucu oluşturulan profillerdeki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmaya 20-57 yaş aralığında 251 kadın ve 24-71 yaş aralığında 251 erkek olmak üzere toplamda 502 kişi (251 çift) katılmıştır. Çalışmaya katılan çiftlerin evlilik süreleri 1-35 yıl arasında değişmektedir. Katılımcılar, 5FKE uzun öz bildirim formu ile kendilerini, gözlemci formu ile de eşlerini değerlendirmiştir. Bu doğrultuda kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı grup profilleri elde edilerek kadın grubun kendilerine yönelik değerlendirmeleri ile erkek grubun eşlerine yönelik değerlendirmeleri ve erkek grubun kendilerine yönelik değerlendirmeleri ile kadın grubun eşlerine yönelik değerlendirmeleri çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılarak karşılaştırılmıştır. Erkek grup için elde edilen profil incelendiğinde, hoşgörü, sakinlik, yumuşak kalplilik / elseverlik, düzenlilik, sorumluluk / kararlılık, analitik düşünme, yeniliğe açıklık gibi kişilik özellikleri açısından kadınların eşlerine yönelik değerlendirmeleriyle erkeklerin kendilerine yönelik değerlendirmeleri arasında farklılık olduğu görülmüştür. Benzer doğrultuda, kadın grubun kendilerine yönelik değerlendirmeleri ile erkeklerin eşlerine yönelik değerlendirmeleri arasında yumuşak kalplilik / elseverlik, analitik düşünme, duyarlılık, yeniliğe açıklık gibi özellikler açısından farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Beş Faktör Kişilik Modeli, 360 Derece Değerlendirme Tekniği, Evlilik Uyumu

Comparison of the Personality Profiles of Married Couples-I: 360° Appraisal Technique

Abstract: Personality traits are considered as one of the important factors that determine adjustment between couples. The aim of the present study is to evaluate whether personality scales can be used as alternative tools for measuring marital adjustment. For this purpose, the Five Factor Personality Inventory (5FPI), which is based on the five-factor model of personality, was administered to couples married for more than one year, using the 360-degree appraisal technique. Thus, it was aimed to determine the similarities and the differences in the personality profiles formed by the couples' appraisals of themselves and their spouses. A total of 502 people (251 couple), 251 women between the ages of 20-57 and 251 men between the ages of 24-71 participated in the study. Marriage duration of the couples who participated in the study varied between 1 and 35. Participants completed the 5FPI long self-report form for themselves and an observer form for their spouses. Accordingly, after obtaining separate group profiles for women and men, women's appraisals of themselves and men's appraisals of their spouses, and men's appraisals of themselves and women's appraisals of their spouses were compared using the multivariate analysis of variance (MANOVA). The examination of the men's group profile showed differences between the appraisals of women for their spouses and the appraisals of men for themselves in terms of personality traits such as tolerance, calmness, soft heartedness / altruism, being organized, conscientiousness / decisiveness, analytical thinking, openness to change / new experiences. Along similar lines, there were differences between the women's appraisals for themselves and men's appraisals for their spouses in terms of personality traits such as soft heartedness / altruism, analytical thinking, sensitivity, openness to newness.

Key words: personality, Five Factor Model of Personality, 360-degree appraisal, marital adjustment

¹Doç. Dr., FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul Türkiye

²Psk., FSM Vakıf Üniversitesi, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul Türkiye,

³Psk., İstanbul Türkiye,

Address of correspondence / Yazışma adresi: Doç. Dr. Arkun Tatar, FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul Türkiye e-posta: arkuntatar@yahoo.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 09.11.2019, **Date of Revision/Düzelme Tarihi:** 04.11.2019, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 10.11.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Tatar, A., Özdemir, H., Çamkerten, S. (2019). Evli Çiftlerin Kişilik Profillerinin Karşılaştırılması-I: 360° Değerlendirme Tekniği. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3): 180-8 doi:10.35365/ctjpp.19.1.23

Giriş

Evlilik uyumunun, duygusal bağlılık, evlilik öncesi aile yaşantıları, stresli yaşam olayları, algılanan destek gibi pek çok değişkenden etkilendiği bilinmektedir (Gonzaga, Campos ve Bradbury, 2007; Karadağ ve Koçak, 2017; Mert, 2018; Muraru ve Turliuc, 2013). Çift uyumu, eşler arası geçimlilik, eşler arası uyum gibi kavramlarla da ifade edilen evlilik uyumunun (Ficher, Zuckerman ve Neeb, 1981; Spanier, 1976), kişilik özellikleri ile ilişkilendirildiği ve ölçümünün eşlerin birbirlerine yönelik değerlendirmeleri üzerinden gerçekleştirildiği çalışmalarda, özellikle duygusal denge, dışadönüklük ve uyumluluk faktörlerine ilişkin bulgular ön plana çıkmaktadır (Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Chen ve ark., 2007; Mousavi, 2017; Murstein ve Glaudin, 1966; Nemecek ve Olson, 1999; Özer ve Cihan-Güngör, 2012; Robins, Caspi ve Moffitt, 2000).

Değişken duygusal durum, endişeye yatkınlık, öz-güven eksikliği ile karakterize olan duygusal denge faktörü (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2004), evlilik uyumunun en güçlü yordayıcılarından biri olarak evlilik uyumuyla negatif yönlü ilişkilidir (Bouchard ve ark., 1999; Buss, 1991; Chen ve ark., 2007; Karney ve Bradbury, 1995; Kashy ve Snyder, 1995; Kelly ve Conley, 1987; Mousavi, 2017; Nemecek ve Olson, 1999). Ayrıca, duygusal denge faktöründe kadınlar, eşlerine oranla daha yüksek puanlar almakta ve evlilik uyum düzeyleri, eşlerinin uyum düzeylerine oranla da daha düşük olmaktadır (Bouchard ve ark., 1999). Çiftlerden birinin veya her ikisinin duygusal tutarsızlık düzeyinin yüksek olması, sağlıklı bir evlilik açısından işlevsel olmayan olumsuz tutum ve davranışlara yol açmakta bu durum da evlilik uyumu üzerinde olumsuz bir etki oluşturmaktadır (Fisher ve McNulty, 2008; Geist ve Gilbert, 1996; Kelly ve Conley, 1987; Mousavi, 2017). Ayrıca, çiftlerin birbirlerini idealize etmeleri evlilik uyumu üzerinde olumlu bir etki yaratmakta, ancak kronik bir şekilde olumsuz duygulanıma sahip olan bireylerin, eşlerini idealize etme eğilimleri daha düşük olmakta ve duygusal tutarsızlık düzeyine bağlı olarak da evlilik uyumları azalmaktadır (Bouchard ve ark., 1999; Murray, Holmes ve Griffin, 1996a; 1996b). Buna karşın, çiftlerin dışadönüklük ve uyumluluk özelliklerini taşıması evlilik uyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Bouchard ve ark., 1999). Dışadönüklük faktöründen yüksek puan alan, diğer bir ifadeyle doğal, canlı, girişken, sosyal, hareketli, coşkulu, rahat ve iyimser olma gibi özelliklere sahip olan çiftlerin evlilik uyumu düzeyleri de yüksek olmaktadır (Chen ve ark., 2007). Bunun yanı sıra, hassas, geçimli, sakin, işbirliğine yatkın, çatışmadan kaçınan ve insanlara güvenen, yani uyumlu olma özelliğine sahip bireyler de daha sağlıklı evlilikler yürütmektedir (Bouchard ve ark., 1999; Wang, Chen, Deng ve Guan, 2017).

Kişilik ölçekleri aracılığıyla evli çiftlerin kendilerini ve birbirlerini nasıl gördüklerinin değerlendirilmesi, gözlemci formlarının kullanımıyla mümkün olmaktadır. Bir kişiden elde edilen verinin geçerliğinin ölçüsü olması nedeniyle kişinin kendini değerlendirdiği form ile gözlemci tarafından değerlendirildiği form arasında büyük oranda bir örtüşme olması beklenmektedir (McCrae, 1994; McCrae ve Costa, 1987; Piedmont, McCrae, Riemann ve Angleitner, 2000; Oh, Wang ve Mount, 2011). İki profil arasındaki uyum, testi alan kişi ve gözlemci arasındaki yakınlık düzeyiyle ilişkilidir. Değerlendirilen kişi ile değerlendiren kişi arasındaki

yakınlık düzeyi arttıkça profiller daha çok birbirine benzerlik göstermektedir (Ashton ve Lee, 2010; de Vries, Lee ve Ashton, 2006; McCrae, Stone, Fagan ve Costa, 1998; Paulhus ve Reynolds, 1995). Çiftlerde kişilik özellikleri açısından yapılan değerlendirmelerde bu form puanları arasında farklılıklar tespit edilmiştir (McCrae ve ark., 1998). Profiller arası bu farklılıklar, maddeleri farklı şekillerde yorumlama, maddedeki ifadeleri özel durum ve davranışlarla ilişkilendirme, değerlendirilen kişinin örtük / gizli duygularının farkında olunmaması, farklı standartların veya referans gruplarının kullanılması, kendini ya da eşini değerlendiren kişiler tarafından maddelerin yanlış okunması, farklı rollere ve zaman dilimlerine odaklanma, kendini olduğundan farklı gösterme çabası ve sosyal istenirlik gibi nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır (McCrae ve ark., 1998; Paulhus, 1984). Profiller arası farklılık ayrıca testin özelliklerinden ve ölçme hatasından da kaynaklı olabilmektedir (McCrae ve ark., 1998). Diğer yandan ise kişilik değerlendirmesinde kadın ve erkek grupları arasında farklılıklar vardır ve bu farklılıklar farklı kültürlerde değişiklik göstermektedir (Costa, Terracciano ve McCrae, 2001).

Yukarıda sunulanlar doğrultusunda bu çalışmada, eşlerin kişilik ölçümleri üzerinden uyumunun karşılaştırılması planlanmıştır. Böylece evli çiftlerde, bireylerin her birinin hem kendini hem de eşini, kişilik envanteri aracılığıyla değerlendirmesi daha sonra da bu değerlendirmeler arası benzerlikler ve farklılıklar üzerinden evlilik uyumunun incelenmesi düşünülmüştür. Bu doğrultuda üç soruya cevap aranmıştır. Birincisi, Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin (5FKE), öz bildirim ve gözlemci formlarının karşılaştırması şeklinde bir uygulama yönteminin ne oranda yararlı olduğudur. İkincisi, öz bildirim ve eş değerlendirme arası karşılaştırmanın eş / evlilik uyumunun incelenmesinde ne oranda işlevsel olabileceğidir. Sonuncusu ise bu değerlendirmeden elde edilecek sonuçların pratik kullanım için ne oranda yararlı olduğunun ve evlilik / aile danışmanlığında kullanılıp kullanılmayacağına test edilmesidir.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmaya, bir yıldan daha uzun süre ile evli olmak koşuluyla 251 çift (251 erkek, 251 kadın, toplam 502 kişi) katılmıştır. Ayrıca 4 çiftin (8 kişi) verisi, çiftlerden birinin envanterde değerlendirme yapılamayacak miktarda soruyu cevapsız bırakması nedeniyle değerlendirme dışı tutulmuştur. Erkeklerin 24-71 (ort.=41,99±10,43 yıl), kadınların 20-57 (ort.=37,87±9,66 yıl) yaş arasında olduğu görülmüştür. Çiftlerin 1-37 yıl (ort.=14,93±10,19 yıl) arasında değişen sürelerde evli oldukları ve 0-4 arasında değişen sayılarda çocuk (ort.=1,85±1,02 çocuk; çocuk sahibi olan çiftler %87,6, çocuğu olmayan çiftler %12,4) sahibi oldukları gözlenmiştir. Çiftlerin, eğitim durumunun kadınlarda, ilkökul %13,1, ortaokul %19,1, lise %20,3, lisans ve lisans üstü %47,4; erkeklerde ilkökul %10,0, ortaokul %12,4, lise %24,7, lisans ve lisans üstü %53,0; gelir durumunun, düşük düzey %3,2, orta düzey %73,3, yüksek düzey %23,5 olduğu belirlenmiştir.

Uygulama

Çalışma, “gönüllü olur formuyla” yapılan açıklama doğrultusunda bilimsel bir araştırmada yer almak üzere katılmayı kabul eden “çiftler” ile yürütülmüştür. Katılımcıların her biri, 5FKE öz bildirim formunu kendisi, gözlemci formunu da eşini değerlendirmek amacıyla doldurmuştur. Böylece çiftlerden, hem kadın hem de erkek grubu için, hem kendileri tarafından yapılan hem de eşleri tarafından yapılan dört ayrı değerlendirme elde edilmiştir. Uygulama bireysel olarak yürütülmüş ve çiftlerden değerlendirmeleri birbirlerinden bağımsız olarak yapmaları istenmiştir.

Gereçler

Çalışmada, 5’li Likert tipi (1 = Tamamen Uygun, 5 = Hiç Uygun Değil) puanlanan 220 sorudan oluşan 5FKE kullanılmıştır (Somer ve ark., 2004). Beş Faktör Kişilik Modeli’nin kuramsal yapısına dayanan envanter, beş temel faktör ve bu faktörler altında yer alan on yedi alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar, kendilerini envanterin öz bildirim formuyla (Örnek madde: *Yüksek sesle konuşurum.*), eşlerini ise envanterin bu çalışma için düzenlenmesi yapılan gözlemci formuyla (Örnek madde: *Yüksek sesle konuşur.*) değerlendirmişlerdir. Çalışmada ayrıca kısa bir sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır.

Tablo 1. Beş Faktör Kişilik Envanteri’nin toplam puanları için betimleyici istatistikler ve öz bildirim, gözlemci formları arası korelasyon katsayıları

Grup Değerlendirme n=251	Erkek		r	Kadın		r
	Kendi Ort.±s	Eşi Ort.±s		Kendi Ort.±s	Eşi Ort.±s	
Alt Boyutlar						
Canlılık	3,37±0,73	3,32±0,72	0,56***	3,55±0,65	3,45±0,72	0,62***
Girişkenlik	3,94±0,65	3,86±0,74	0,42***	3,92±0,68	3,96±0,61	0,60***
Etkileşim	2,74±0,77	2,67±0,71	0,49***	2,77±0,67	2,91±0,70	0,42***
Hoşgörü	4,18±0,57	3,84±0,67	0,40***	4,25±0,49	4,16±0,55	0,37***
Sakinlik	3,35±0,74	3,00±0,76	0,52***	3,53±0,57	3,41±0,71	0,42***
Uzlaşma	3,21±0,85	3,00±0,78	0,52***	3,44±0,61	3,34±0,83	0,54***
Yumuşak Kalplilik / Elseverlik	4,03±0,55	3,87±0,58	0,35***	4,23±0,44	4,03±0,51	0,36***
Düzenlilik	4,06±0,58	3,69±0,78	0,52***	4,25±0,55	4,10±0,63	0,48***
Kurallara Bağlılık	4,00±0,56	3,87±0,60	0,30***	4,23±0,47	4,12±0,60	0,55***
Sorumluluk / Kararlılık	4,15±0,59	3,89±0,77	0,43***	4,25±0,56	4,27±0,58	0,49***
Heyecan Arama	2,76±0,83	2,78±0,79	0,54***	2,58±0,63	2,63±0,77	0,50***
Duygusal Değişkenlik	2,49±0,74	2,58±0,62	0,39***	2,97±0,71	2,96±0,87	0,69***
Endişeye Yatınlık	2,47±0,76	2,53±0,76	0,32***	2,94±0,72	2,99±0,86	0,62***
Kendine Güvensizlik	2,09±0,58	2,21±0,67	0,49***	2,23±0,64	2,22±0,62	0,49***
Analitik Düşünme	4,04±0,52	3,82±0,73	0,30***	4,13±0,51	3,97±0,59	0,44***
Duyarlılık	3,67±0,60	3,50±0,61	0,32***	4,05±0,50	3,88±0,57	0,18***
Yeniliğe Açıklık	3,53±0,58	3,21±0,70	0,35***	3,75±0,54	3,53±0,62	0,28***
Faktörler						
Dışadönüklük	3,30±0,52	3,24±0,58	0,53***	3,37±0,45	3,40±0,48	0,55***
Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik	3,71±0,54	3,46±0,56	0,52***	3,89±0,39	3,75±0,51	0,49***
Öz-Denetim / Sorumluluk	3,88±0,49	3,67±0,58	0,50***	4,05±0,41	3,98±0,49	0,47***
Duygusal Tutarsızlık	2,34±0,62	2,43±0,61	0,40***	2,69±0,63	2,70±0,70	0,65***
Gelişime Açıklık	3,73±0,46	3,50±0,54	0,38***	3,98±0,43	3,79±0,48	0,30***

***p<0,001

Çalışmada önce, çiftlerin öz bildirim değerlendirmeleri, yani çiftlerin kendilerine yönelik değerlendirmeleri açısından kadın ve erkek karşılaştırması yapılmıştır. Sonuçlara göre alt boyut toplam puanları için yapılan analizde ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır (Wilk’s $\lambda=0,627$, $F(17,484)=16,959$; $p<0,001$; $\eta^2=0,373$) ve Canlılık ($F(1,500)=8,623$; $p<0,01$; $\eta^2=0,017$), Sakinlik ($F(1,500)=9,111$; $p<0,01$; $\eta^2=0,018$), Uzlaşma ($F(1,500)=12,023$; $p<0,001$; $\eta^2=0,023$), Yumuşak Kalplilik / Elseverlik ($F(1,500)=20,316$; $p<0,001$; $\eta^2=0,039$), Düzenlilik ($F(1,500)=13,161$; $p<0,001$; $\eta^2=0,026$), Kurallara Bağlılık ($F(1,500)=25,181$;

Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizi eşler için ayrı ayrı yapılmış, veri, içtutarlılık güvenilirlik analizi, öz bildirim ve gözlemci formu toplam puanları arası uyum düzeyini belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi, eş karşılaştırması için de çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır.

Sonuçlar

Çalışmada öncelikle farklı değerlendirmelerin her biri için içtutarlılık güvenilirlik katsayıları belirlenmiştir. Erkek grubunda alt boyutlar için 0,53-0,85, faktörler için 0,83-0,92 arasında, erkek grubunu eşlerinin değerlendirdiği koşulda alt boyutlar için 0,65-0,87, faktörler için 0,80-0,93 arasında; kadın grubunda alt boyutlar için 0,57-0,81, faktörler için 0,70-0,91 arasında, kadınları eşlerinin değerlendirdiği koşulda alt boyutlar için 0,66-0,84, faktörler için 0,85-0,91 arasında içtutarlılık katsayısı elde edilmiştir. Katılımcıların kendi değerlendirmeleri ile eşlerinin değerlendirmeleri için elde edilen toplam puanlar arasında erkek grubunda alt boyutlar için 0,30-0,56, faktörler için 0,38-0,53, kadın grubunda alt boyutlar için 0,18-0,69, faktörler için 0,30-0,65 arasında değişen korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (Bkz. Tablo 1).

$p<0,001$; $\eta^2=0,048$), Heyecan Arama ($F(1,500)=7,931$; $p<0,01$; $\eta^2=0,016$), Duygusal Değişkenlik ($F(1,500)=53,004$; $p<0,001$; $\eta^2=0,096$), Endişeye Yatınlık ($F(1,500)=49,981$; $p<0,001$; $\eta^2=0,091$), Kendine Güvensizlik ($F(1,500)=7,001$; $p<0,01$; $\eta^2=0,014$), Analitik Düşünme ($F(1,500)=3,969$; $p<0,05$; $\eta^2=0,008$), Duyarlılık ($F(1,500)=60,969$; $p<0,001$; $\eta^2=0,109$), Yeniliğe Açıklık ($F(1,500)=20,280$; $p<0,001$; $\eta^2=0,039$) boyutlarında kadınlar ile erkeklerin kendilerine yönelik değerlendirmelerine ilişkin toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. Bu alt boyutlardan sadece Heyecan

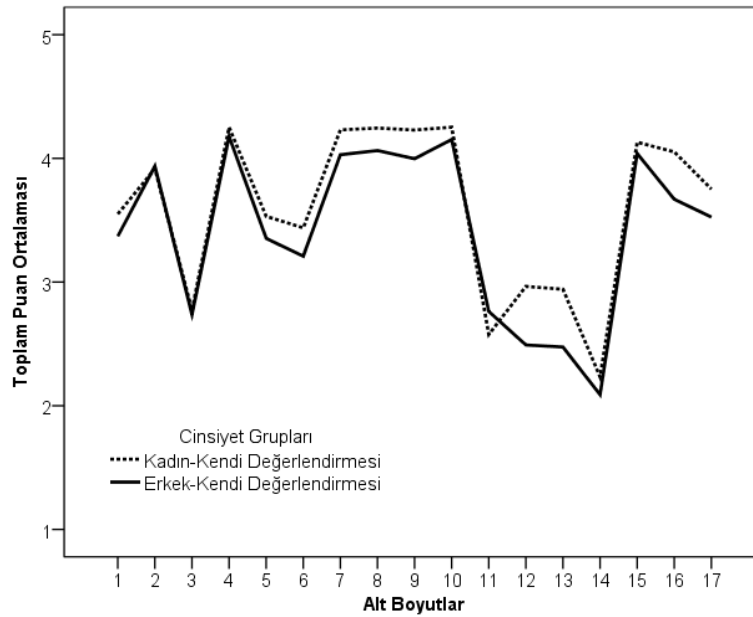
Arama alt boyutunda erkeklerin toplam puan ortalaması kadınların toplam puan ortalamasından, diğer alt boyutlarda ise kadınların toplam puan ortalaması erkeklerin toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Girişkenlik, Etkileşim, Hoşgörü ve Sorumluluk/ Kararlılık alt boyutları için ise gruplar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık görülmemiştir (Bkz. Tablo 2, Şekil 1).

Tablo 2. Alt Boyut ve Faktör Toplam Puanları için Öz Bildirim ve Eş Değerlendirmelerinin Karşılaştırma Sonuçları

Gruplar	Erkek / Kadın (n=502)		Erkek Kendi / Kadın Kendi Değerlendirmesi (n=251)		Eşin Kendi / Eşin Değerlendirmesi (n=251)	
	F	η^2	F	η^2	F	η^2
Alt Boyutlar - Ana Etki	16,959***	0,373	3,419***	0,238	5,654***	0,166
Canlılık	8,623**	0,017	0,599	0,001	2,705	0,005
Girişkenlik	0,125	0,000	1,363	0,003	0,685	0,001
Etkileşim	0,273	0,001	0,986	0,002	5,005*	0,010
Hoşgörü	2,477	0,005	36,806***	0,069	3,612	0,007
Sakinlik	9,111**	0,018	27,432***	0,052	4,477*	0,009
Uzlaşma	12,023***	0,023	8,551**	0,017	2,413	0,005
Yumuşak Kalplilik / Elseverlik	20,316***	0,039	9,271**	0,018	21,658***	0,042
Düzenlilik	13,161***	0,026	36,948***	0,069	7,140**	0,014
Kurallara Bağlılık	25,181***	0,048	5,759*	0,011	4,908*	0,010
Sorumluluk / Kararlılık	3,800	0,008	18,635***	0,036	0,074	0,000
Heyecan Arama	7,931**	0,016	0,063	0,000	0,794	0,002
Duygusal Değişkenlik	53,004***	0,096	1,906	0,004	0,000	0,000
Endişeye Yatkınlık	49,981***	0,091	0,707	0,001	0,540	0,001
Kendine Güvensizlik	7,001**	0,014	4,928*	0,010	0,100	0,000
Analitik Düşünme	3,969*	0,008	14,834***	0,029	10,531***	0,021
Duyarlılık	60,969***	0,109	9,509**	0,019	12,552***	0,024
Yeniliğe Açıklık	20,280***	0,039	30,267***	0,057	18,203***	0,035
Faktörler - Ana Etki	35,019***	0,261	9,235***	0,085	6,356***	0,060
Dışadönüklük	2,451	0,005	1,608	0,003	0,519	0,001
Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik	17,358***	0,034	26,470***	0,050	10,696***	0,021
Öz-Denetim / Sorumluluk	19,355***	0,037	18,222***	0,035	3,056	0,006
Duygusal Tutarsızlık	39,989***	0,074	2,670	0,005	0,034	0,000
Gelişime Açıklık	37,350***	0,070	26,935***	0,051	20,419***	0,039

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

1. Canlılık, 2. Girişkenlik, 3. Etkileşim, 4. Hoşgörü, 5. Sakinlik, 6. Uzlaşma, 7. Yumuşak Kalplilik / Elseverlik, 8. Düzenlilik, 9. Kurallara Bağlılık, 10. Sorumluluk / Kararlılık, 11. Heyecan Arama, 12. Duygusal Değişkenlik, 13. Endişeye Yatkınlık, 14. Kendine Güvensizlik, 15. Analitik Düşünme, 16. Duyarlılık, 17. Yeniliğe Açıklık

Şekil 1. Alt Boyutlar Açısından Kadınların Kendilerini Değerlendirmesi ile Erkeklerin Kendilerini Değerlendirmesi Arası Karşılaştırma

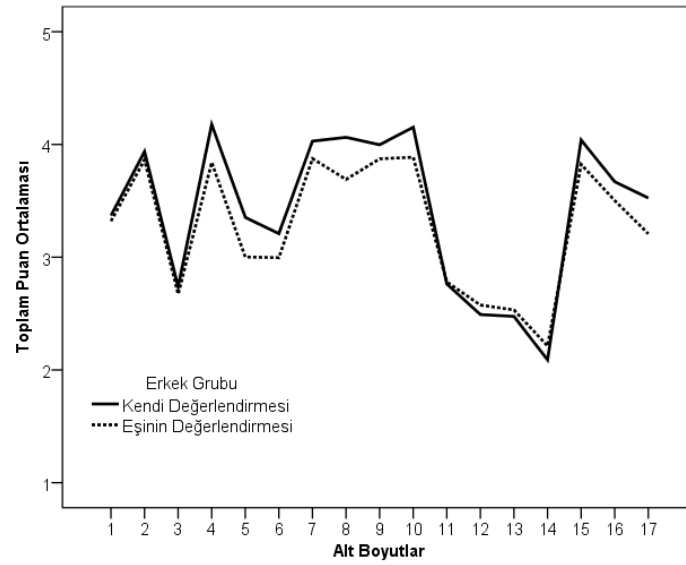
Bireylerin kendilerine yönelik değerlendirmeleri faktör toplam puanları açısından incelendiğinde kadın ve erkek karşılaştırması için yapılan analizde ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır (Wilk's $\lambda=0,739$, $F(5,496)=35,019$; $p<0,001$; $\eta^2=0,261$) ve Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik ($F(1,500)=17,358$; $p<0,001$; $\eta^2=0,034$), Öz-Denetim /

Sorumluluk ($F(1,500)=19,355$; $p<0,001$; $\eta^2=0,037$), Duygusal Tutarsızlık ($F(1,500)=39,989$; $p<0,001$; $\eta^2=0,074$), Gelişime Açıklık ($F(1,500)=37,350$; $p<0,001$; $\eta^2=0,070$) faktörlerinde kadınların ve erkeklerin kendilerine yönelik değerlendirmelerine ilişkin toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı

farklılık vardır. Bu faktörlerin her birinde kadınların ortalama değerleri, erkeklerin ortalama değerlerinden daha yüksektir. Dışadönüklük faktörü için ise gruplar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık görülmemiştir (Bkz. Tablo 2).

Çalışmada daha sonra katılımcıların kendilerini değerlendirme sonuçları ile eşlerini değerlendirme sonuçları karşılaştırılmıştır. Erkek grubunda alt boyut toplam puanları için yapılan analizde ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır (Wilk's $\lambda=0,799$, $F(17,484)=7,155$; $p<0,001$; $\eta^2=0,201$) ve Hoşgörü ($F(1,500)=36,806$; $p<0,001$; $\eta^2=0,069$), Sakinlik ($F(1,500)=27,432$; $p<0,001$; $\eta^2=0,052$), Uzlaşma ($F(1,500)=8,551$; $p<0,01$; $\eta^2=0,017$), Yumuşak Kalplilik / Elseverlik ($F(1,500)=9,271$; $p<0,01$; $\eta^2=0,018$), Düzenlilik ($F(1,500)=36,948$; $p<0,001$; $\eta^2=0,069$), Kurallara Bağlılık ($F(1,500)=5,759$; $p<0,05$; $\eta^2=0,011$), Sorumluluk / Kararlılık ($F(1,500)=18,635$; $p<0,001$; $\eta^2=0,036$), Kendine Güvensizlik

($F(1,500)=4,928$; $p<0,05$; $\eta^2=0,010$), Analitik Düşünme ($F(1,500)=14,834$; $p<0,001$; $\eta^2=0,029$), Duyarlılık ($F(1,500)=9,509$; $p<0,01$; $\eta^2=0,019$), Yeniliğe Açıklık ($F(1,500)=30,267$; $p<0,001$; $\eta^2=0,057$) boyutlarında iki farklı değerlendirmeye ilişkin toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. İstatistiksel farklılık görülen bu alt boyutlarda kadınların, erkekleri değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerleri, erkeklerin kendilerini değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerlerinden Kendine Güvensizlik alt boyut dışında daha düşüktür. Kendine Güvensizlik alt boyutunda ise kadınların eşlerini değerlendirmesi, erkeklerin kendilerini değerlendirmesinden daha yüksektir. Canlılık, Girişkenlik, Etkileşim, Heyecan Arama, Duygusal Değişkenlik, Endişeye Yatkinlik alt boyutları için ise yapılan değerlendirmelere ilişkin ortalama değerleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık görülmemiştir (Bkz. Tablo 2, Şekil 2).

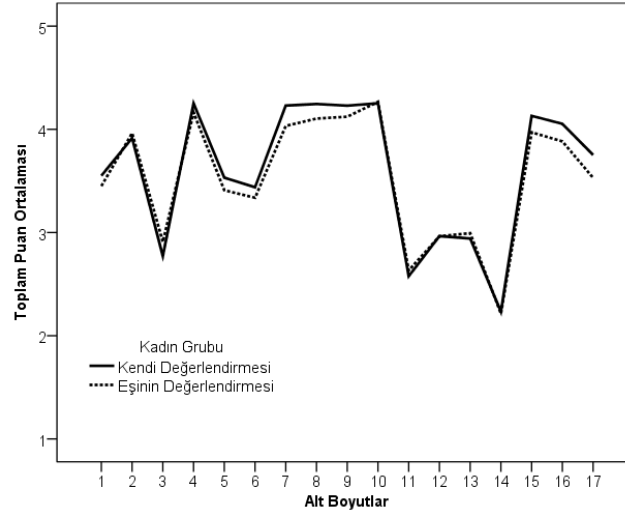
1. Canlılık, 2. Girişkenlik, 3. Etkileşim, 4. Hoşgörü, 5. Sakinlik, 6. Uzlaşma, 7. Yumuşak Kalplilik / Elseverlik, 8. Düzenlilik, 9. Kurallara Bağlılık, 10. Sorumluluk / Kararlılık, 11. Heyecan Arama, 12. Duygusal Değişkenlik, 13. Endişeye Yatkinlik, 14. Kendine Güvensizlik, 15. Analitik Düşünme, 16. Duyarlılık, 17. Yeniliğe Açıklık

Şekil 2. Alt Boyutlar Açısından Erkeklerin Kendilerini Değerlendirmesi ile Eşlerinin Değerlendirmesi Arası Karşılaştırma

Erkek grubunda faktör toplam puanları için yapılan analizde ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır (Wilk's $\lambda=0,915$, $F(5,496)=9,235$; $p<0,001$; $\eta^2=0,085$) ve Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik ($F(1,500)=26,470$; $p<0,001$; $\eta^2=0,050$), Öz-Denetim / Sorumluluk ($F(1,500)=18,222$; $p<0,001$; $\eta^2=0,035$) ve Gelişime Açıklık ($F(1,500)=26,935$; $p<0,001$; $\eta^2=0,051$) faktörlerinde iki farklı değerlendirme şekline ilişkin toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. Bu faktörlerde kadınların erkekleri değerlendirmelerine ilişkin ortalama değeri, erkeklerin kendilerini değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerinden daha düşüktür. Dışadönüklük ve Duygusal Tutarsızlık faktörleri için ise yapılan değerlendirmelere ilişkin ortalama değerleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık görülmemiştir (Bkz. Tablo 2).

Kadın grubunda alt boyut toplam puanları için yapılan analizde ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır (Wilk's $\lambda=0,834$, $F(17,484)=5,654$; $p<0,001$; $\eta^2=0,166$) ve Etkileşim ($F(1,500)=5,005$; $p<0,05$; $\eta^2=0,010$), Sakinlik

($F(1,500)=4,477$; $p<0,05$; $\eta^2=0,009$), Yumuşak Kalplilik / Elseverlik ($F(1,500)=21,658$; $p<0,001$; $\eta^2=0,042$), Düzenlilik ($F(1,500)=7,140$; $p<0,01$; $\eta^2=0,014$), Kurallara Bağlılık ($F(1,500)=4,908$; $p<0,05$; $\eta^2=0,010$), Analitik Düşünme ($F(1,500)=10,531$; $p<0,001$; $\eta^2=0,021$), Duyarlılık ($F(1,500)=12,552$; $p<0,001$; $\eta^2=0,024$), Yeniliğe Açıklık ($F(1,500)=18,203$; $p<0,001$; $\eta^2=0,035$) alt boyutlarında iki farklı değerlendirme şekline ilişkin toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. Etkileşim alt boyutu dışında eş olarak erkeklerin kadınlara yönelik değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerleri, kadınların kendilerine yönelik değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerinden daha düşüktür. Etkileşim alt boyutunda ise erkeklerin değerlendirmelerine ilişkin ortalama değeri, kadınların kendilerini değerlendirmelerine ilişkin ortalama değerinden daha yüksektir. Canlılık, Girişkenlik, Hoşgörü, Uzlaşma, Sorumluluk / Kararlılık, Heyecan Arama, Duygusal Değişkenlik, Endişeye Yatkinlik ve Kendine Güvensizlik alt boyutlarında ise yapılan değerlendirmeler arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık görülmemiştir (Bkz. Tablo 2, Şekil 3).

1. Canlılık, 2. Girişkenlik, 3. Etkileşim, 4. Hoşgörü, 5. Sakinlik, 6. Uzlaşma, 7. Yumuşak Kalplılık / Elseverlik, 8. Düzenlilik, 9. Kurallara Bağlılık, 10. Sorumluluk / Kararlılık, 11. Heyecan Arama, 12. Duygusal Değişkenlik, 13. Endişeye Yatkınlık, 14. Kendine Güvensizlik, 15. Analitik Düşünme, 16. Duyarlılık, 17. Yeniliğe Açıklık

Şekil 3. Alt Boyut Açısından Kadınların Kendilerini Değerlendirmesi ile Eşlerinin Değerlendirmesi Arası Karşılaştırma

Kadınlar için faktör toplam puanları açısından yapılan analizde ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır (Wilk's $\lambda=0,940$, $F(5,496)=6,356$; $p<0,001$; $\eta^2=0,060$) ve Yumuşakbaşlılık / Geçimlilik ($F(1,500)=10,696$; $p<0,001$; $\eta^2=0,0216$), Gelişime Açıklık ($F(1,500)=20,419$; $p<0,001$; $\eta^2=0,039$) faktörlerinde toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. Önceki sunulan sonuçlarla benzer doğrultuda bu iki faktörde de erkeklerin kadınları değerlendirmeleri sonucu elde edilen ortalama değerleri, kadınların kendilerini değerlendirmeleri sonucu elde edilen ortalama değerinden daha düşüktür. Dışadönüklük, Öz-Denetim / Sorumluluk ve Duygusal Tutarsızlık faktörleri için ise elde edilen değerlendirmeler arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık görülmemiştir (Bkz. Tablo 2).

Tartışma

Eşler veya evli çiftler arası uyum, ilişkinin devamı açısından kritik öneme sahiptir (Jessee ve ark., 2010; Schoppe-Sullivan, Mangelsdorf, Brown ve Sokolowski, 2007). İlgili çalışmalarda eşler arası uyumu etkileyen bireysel, çevresel ve psikolojik faktörlerin incelendiği görülmektedir (Gordon, Baucom, Epstein, Burnett ve Rankin, 1999; Long ve Andrews, 1990; Meyer ve Pepper, 1977; Sabatelli ve Bartle-Haring, 2003). Bu çalışmada ise eşler arası uyumun kişilik değerlendirme ile eşlerin birbirlerini nasıl gördükleri üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece hem evli çiftlerde bireylerin birbirlerine ilişkin algısal farklılıklarının ve benzerliklerin tespit edilmesi yoluyla evliliğin / ilişkinin güçlü ve zayıf yanları belirlenmeye çalışılmış, hem de Beş Faktör Kişilik Modeli'ne dayalı bir ölçme aracı olan 5FKE'nin öz bildirim ve gözlemci formlarının birlikte kullanımının eşler arası uyumu değerlendirmede işlevsel olup olmadığı test edilmiştir. Ayrıca elde edilen bu iki sonuçtan ne oranda pratik yarar sağlanacağı değerlendirilmiş ve evlilik / aile danışmanlığında bu sonuçların işlevsel olarak kullanılıp kullanılmayacağına yönelik öngörü oluşturulmuştur. Kişilik envanterlerinin 360⁰ değerlendirme tekniği ile farklı amaçlar için kullanılması mümkün görünmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada eşlerin birbirlerini nasıl algıladıklarının incelenmesi

amacıyla 5FKE için gözlemci formunun oluşturulması ve 360⁰ değerlendirme tekniğiyle evli çiftlere öz bildirim formuyla birlikte uygulanması işlemleri yürütülmüştür.

Çalışmada ilk işlem olarak, öz bildirim ve gözlemci formları kullanılarak yapılan değerlendirmelerin içtutarlılık katsayıları belirlenmiştir. 5FKE'nin gözlemci formu için elde edilen içtutarlılık güvenirlilik katsayıları ve öz bildirim formuyla arasındaki korelasyonlar göz önünde bulundurulduğunda, bu formun alınan grup üzerinde iyi çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu değerlendirme, aynı zamanda bu çalışmanın belirtilen birinci amacını karşılamış olmaktadır ve 5FKE'nin gözlemci formunun kullanılabilirliğine ilişkin bilgi sağlamaktadır.

Bu çalışmada cevap aranan diğer bir soru ise bireylerin eşleri tarafından değerlendirmeleri ve kendilerini değerlendirmeleri arası benzerlik ve farklılıkların eş / evlilik uyumunun incelenmesinde ne oranda işlevsel olduğunun ortaya konulmasıdır. Bu doğrultuda, çalışmada sonraki işlem olarak katılımcıların kendilerini değerlendirme sonuçları ile eşin gözlemci formuyla yaptığı değerlendirme sonuçları karşılaştırılmıştır. Kişilik envanteri değerlendirmesinde, gözlemci ve öz bildirim formu değerleri arasında farklılıklar bildirilmektedir (Borkenau, Hrebicková, Kuppens, Realo ve Allik, 2013). Benzer şekilde kişilik özellikleri açısından gözlenen bireysel farklar, formların değerlendirilmesinde algısal farklılıklar ortaya koymaktadır (Furnham, 2005). Kadınlar duygusal denge, yumuşak başlılık, sıcaklık, duygulara açıklıkta, erkekler ise girişkenlik ve fikirlere açıklıkta kendilerini daha yüksek olarak sunmaktadırlar (Costa ve ark., 2001). Duygusal denge faktöründe belirlenen farklılığın evlilik uyumunu güçlü ve olumsuz yönde (Bouchard ve ark., 1999; Chen ve ark., 2007; Karney ve Bradbury, 1995; Kashy ve Snyder, 1995; Kelly ve Conley, 1987; Mousavi, 2017; Nemeček ve Olson, 1999), dışadönüklük ve uyumluluk faktörlerindeki benzerliğin ise evlilik uyumunu olumlu yönde (Bouchard ve ark., 1999; Chen ve ark., 2007; Wang ve ark., 2017) etkilediği de bilindiğine göre katılımcı grupta bu doğrultuda elde edilecek sonuçlar evlilik uyumunun değerlendirilmesi için kullanılabilir olmaktadır. Bu çalışmada ise hoşgörü, sakinlik, uzlaşma, yumuşak

kalplilik / elseverlik, düzenlilik, kurallara bağlılık, sorumluluk / kararlılık, kendine güvensizlik, analitik düşünme, duyarlılık, ve yeniliğe açıklık kişilik özellikleri açısından erkeklerin kendilerine yönelik değerlendirmelerinin, gözlemci olarak eşlerinin yaptığı derlendirmelerden farklı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, faktör toplam puanları açısından bakıldığında Dışadönüklük ve Duygusal Tutarsızlık faktörlerinde bu iki değerlendirmeye ilişkin ortalamalar arasında farklılık bulunmamıştır.

Kadınların kendilerini, etkileşim, sakinlik, yumuşak kalplilik / elseverlik, düzenlilik, kurallara bağlılık, analitik düşünme, duyarlılık, yeniliğe açıklık özellikleri açısından eş değerlendirmelerinden farklı sunduğu, buna karşın Dışadönüklük, Öz-Denetim / Sorumluluk ve Duygusal Tutarsızlık faktör değerlendirmeleri açısından farklılık ortaya koymadıkları görülmüştür. Bu sonuç hem daha önce sunulanlarla (Costa ve ark., 2001) benzer sonuçlar elde edildiğini göstermekte hem de bu sonuçların pratik kullanım için ne oranda yararlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca Türkçe konuşan grupta elde edilen bu sonuçlar kadın-erkek kişilik değerlendirmelerinde kültürel farklılıklar olduğuna ilişkin yaklaşım ile (Costa ve ark., 2001) daha anlamlı olmaktadır.

Kişilik özelliklerinin, evlilik uyumu üzerindeki belirleyici etkisi erkek ve kadın gruplar açısından farklılaşmaktadır (Koydemir, Selşik ve Tezer, 2005). Birçok çalışmada Beş Faktör Kişilik Modeli'yle elde edilen değerlendirmelerde cinsiyet grupları arasında farklılıklar olduğu ve bu farklılıkların kültüre bağlı olarak değişim gösterdiği bildirilmektedir (Costa ve ark., 2001; Del Giudice, Booth ve Irwing, 2012; Lippa, 2010; Schmitt, Realo, Voracek ve Allik, 2008; Vecchione, Alessandri, Barbaranelli ve Caprara, 2012; Vianello, Schnabel, Sriram ve Nosek, 2013; Weisberg, DeYoung ve Hirsh, 2011). Örneğin, kadınların, endişeli, huzursuz, hassas,

kırılgan, kıskanç ve duygusal tutarsız olma ile karakterize edilen duygusal denge faktörünün yüksek ucunda; geçimlilik, işbirliğine yatkınlık, insanlara güvenme, merhametli ve elsever olma gibi özelliklerle karakterize edilen uzlaşılabilirlik / uyumluluk faktörünün ise düşük ucunda yer almalarına bağlı olarak uyum düzeyleri erkeklerden daha düşük olmakta, bu durum ise eşlerinin uyumu üzerinde negatif bir etki oluşturmaktadır. Erkekler için yapılan değerlendirmelerde ise belirtilenler dışında içtenlik ve dürüstlük de evlilik uyumunu yordama açısından önemli olmaktadır (Botwin, Buss ve Shackelford, 1997; Bouchard ve ark., 1999; Chen ve ark., 2007; Kelly ve Conley, 1987; Koydemir ve ark., 2005; Mousavi, 2017). Ayrıca, cinsiyete ilişkin farklıların yanı sıra eşlerin kişilik özelliklerinin benzer oluşu da evlilik uyumu hakkında fikir vermektedir (Nemeček ve Olson, 1999).

Bu çalışmada ele alınan 17 boyutun 13'ünde eşler arasında farklılık tespit edilmiş, ayrıca kadınların, 12 alt boyutta erkek grubundan, erkeklerin ise bir alt boyutta kadın grubundan puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar, ilgili çalışmalarda bildirilen (Costa ve ark., 2001; Del Giudice ve ark., 2012; Lippa, 2010; Schmitt ve ark., 2008; Vecchione ve ark., 2012; Vianello ve ark., 2013; Weisberg ve ark., 2011) bulgular ile oldukça benzerdir. Kadın ve erkekler arası farklılıklar daha önce sunulanlarla uyumlu olduğuna göre elde edilen sonuçlar evlilik uyumunun incelenmesinde işlevsel olmaktadır. Bu çalışmanın üçüncü sorusu için ortaya konulan ve yukarıda sunulan değerlendirmeler, bu çalışmada kadın ve erkek grupları üzerinden izlenen yolun, çift danışmanlığında uygulanabileceğinin ipuçlarını vermiştir. Diğer bir ifadeyle bir çift için uygulanacak gözlemci formu ile öz bildirim formu sonuçları arasındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesi yoluyla çift / aile danışmanlığı için ön bilgi sağlanabileceği anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

Ashton, M. C., & Lee, K. (2010). Trait and source factors in HEXACO-PI-R self- and observer reports. *European Journal of Personality*, 24(3), 278-289.

Borkenau, P., Hrebicková, M., Kuppens, P., Realo, A., & Allik, J. (2013). Sex differences in variability in personality: a study in four samples. *Journal of Personality*, 81(1), 49-60.

Botwin, M. D., Buss, D. M., & Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality*, 65(1), 107-136.

Bouchard, G., Lussier, Y., & Sabourin, S. (1999). Personality and marital adjustment: utility of the Five-Factor Model of personality. *Journal of Marriage and Family*, 61(3), 651-660.

Buss, D. M. (1991). Conflict in married couples: personality predictors of anger and upset. *Journal of Personality*, 59(4), 663-703.

Chen, Z., Tanaka, N., Uji, M., Hiramura, H., Shikai, N., Fujihara, S., & Kitamura, T. (2007). The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples. *Social Behavior and Personality*, 35(4), 561-572.

Costa, P. T., Terracciano, A., & McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 322-331.

de Vries, R. E., Lee, K., & Ashton, M. C. (2008). The Dutch HEXACO Personality Inventory: psychometric properties, self-other agreement, and relations with psychopathy among low and high acquaintanceship dyads. *Journal of Personality Assessment*, 90(2), 142-151.

Del Giudice, M., Booth, T., & Irwing, P. (2012). The distance between Mars and Venus: measuring global sex differences in personality. *PloS One*, 7(1), e29265.

Ficher, I. V., Zuckerman, M., & Neeb, M. (1981). Marital compatibility in sensation seeking trait as a factor in marital adjustment. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 7(1), 60-69.

- Fisher, T. D., & McNulty, J. K. (2008). Neuroticism and marital satisfaction: the mediating role played by the sexual relationship. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 112-122.
- Furnham, A. (2005). Gender and personality differences in self- and other ratings of business intelligence. *British Journal of Management*, 16(2), 91-103.
- Geist, R. L., & Gilbert, D. G. (1996). Correlates of expressed and felt emotion during marital conflict: satisfaction, personality, process, and outcome. *Personality and Individual Differences*, 21(1), 49-60.
- Gonzaga, G. C., Campos, B., & Bradbury, T. (2007). Similarity, convergence, and relationship satisfaction in dating and married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(1), 34-48.
- Gordon, K. C., Baucom, D. H., Epstein, N., Burnett, C. K., & Rankin, L. A. (1999). The interaction between marital standards and communication patterns: How does it contribute to marital adjustment? *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(2), 211-223.
- Jessee, A., Mangelsdorf, S., Brown, G., Schoppe-Sullivan, S., Shigeto, A., & Wong, M. (2010). Parents' differential susceptibility to the effects of marital quality on sensitivity across the first year. *Infant Behavior and Development*, 33(4), 442-452.
- Karadağ, Ş., & Koçak, A. (2017). The role of inter family communication in marital adjustment: case of Konya. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1093-1104.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: a review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kashy, D. A., & Snyder, D. K. (1995). Measurement and data analytic issues in couples research. *Psychological Assessment*, 7(3), 338-348.
- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: a prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 27-40.
- Koydemir, S., Selşik, Z. E. S., & Tezer, E. (2005). Evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 65-75.
- Lippa, R. A. (2010). Sex differences in personality traits and gender-related occupational preferences across 53 nations: Testing evolutionary and social-environmental theories. *Archives of Sexual Behavior*, 39(3), 619-636.
- Long, E. C., & Andrews, D. W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 126-131.
- McCrae, R. R. (1994). The counterpoint of personality assessment: self reports and observer ratings. *Assessment*, 1(2), 159-172.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.
- McCrae, R. R., Stone, S. V., Fagan, P. J., & Costa, P. T. (1998). Identifying causes of disagreement between self-reports and spouse ratings of personality. *Journal of Personality*, 66(3), 285-313.
- Mert, A. (2018). The Predictive role of values and perceived social support variables in marital adjustment. *Universal Journal of Educational Research*, 6(6), 1192-1198.
- Meyer, J. P., & Pepper, S. (1977). Need compatibility and marital adjustment in young married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(5), 331-342.
- Mousavi, R. (2017). Relationship between Big Five personality factors neuroticism, extraversion, agreeableness, openness, loyalty and marital adjustment. *NeuroQuantology*, 15(4), 63-68.
- Muraru, A. A., & Turluc, M. N. (2013). Predictors of marital adjustment: are there any differences between women and men? *Europe's Journal of Psychology*, 9(3), 427-442.
- Murray, S. L., Holmes, J. G., & Griffin, D. W. (1996a). The benefits of positive illusions: Idealization and the construction of satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(1), 79-98.
- Murray, S. L., Holmes, J. G., & Griffin, D. W. (1996b). The self-fulfilling nature of positive illusions in romantic relationships: Love is not blind, but prescient. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(6), 1155-1180.
- Murstein, B. I., & Glaudin, V. (1966). The relationship of marital adjustment to personality: a factor analysis of the Interpersonal Check List. *Journal of Marriage and the Family*, 28(1), 37-43.
- Nemecsek, S., & Olson, K. R. (1999). Five-Factor Personality similarity and marital adjustment. *Social Behavior and Personality*, 27(3), 309-317.
- Oh, I. S., Wang, G., & Mount, M. K. (2011). Validity of observer ratings of the Five-Factor Model of personality traits: a meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 96(4), 762-773.
- Özer, A., & Cihan-Güngör, H. (2012). Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 11-24.
- Paulhus, D. L. (1984). Two-component models of socially desirable responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(3), 598-609.
- Paulhus, D. L., & Reynolds, S. (1995). Enhancing target variance in personality impressions: Highlighting the person in person perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1233-1242.
- Piedmont, R. L., McCrae, R. R., Riemann, R., & Angleitner, A. (2000). On the invalidity of validity scales: evidence from self-reports and observer ratings in volunteer samples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(3), 582-593.
- Robins, R. W., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 251-259.

Sabatelli, R. M., & Bartle-Haring, S. (2003). Family of origin experiences and adjustment in married couples. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 159-169.

Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M., & Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(1), 168-182.

Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., Brown, G. L., & Sokolowski, M. S. (2007). Goodness-of-fit in family context: Infant temperament, marital quality, and early coparenting behavior. *Infant Behavior and Development*, 30(1), 82-96.

Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE)*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: new scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38(1), 15-28.

Vecchione, M., Alessandri, G., Barbaranelli, C., & Caprara, G. (2012). Gender differences in the Big Five personality development: A longitudinal investigation from late adolescence to emerging adulthood. *Personality and Individual Differences*, 53(6), 740-746.

Vianello, M., Schnabel, K., Sriram, N., & Nosek, B. (2013). Gender differences in implicit and explicit personality traits. *Personality and Individual Differences*, 55(8), 994-999.

Wang, W. L., Chen, Q. P., Deng, G. Y., & Guan, J. H. (2017). The relationship between marital adjustment and personality characteristics, medical coping style of infertile patients. *Global Journal of Advanced Nursing Practice*, 4(1), 1-5.

Weisberg, Y. J., DeYoung, C. G., & Hirsh, J. B. (2011). Gender differences in personality across the ten aspects of the Big Five. *Frontiers in Psychology*, 2(178), 1-11.